

Мастацтва існаваць

Фота БелТА.

Гэты фестываль раней упадабалі жыхары сталіцы: тры папярэднія разы ён адстойваў неабходнасць злучэння мастацтва з публікай. Ён быў найперш падзеяй для народа, хоць і мастакоў актывізоўваў: існаваў адбор твораў, якія выстаўляліся. Але фестываль, які меў статус міжнароднага, імкнуўся прыцягнуць як мага больш новых цікаўных глядачоў, паказваў, што мастацтва — гэта тое, што можа ўпрыгожыць жыццё, што яно не толькі для музеяў і галерэй, але і для дамоў і кватэр (творы можна набываць), што яно можа заспакоіць ці ўзрушыць — тут уж хто чаго шукае. Арганізатары «Арт-Мінска» ў папярэднія гады запэўнівалі: з мастацтвам (якое яно ні было б незалежна ад густаў) лепш, чым без яго, і менавіта таму гэтая падзея павінна працягвацца. Сёлета — чацвёрты раз — наведваць выстаўкі, якія запланаваны арганізатарамі ў межах фэсту, варта і з той самай першаснай прычыны, але ёсць і іншыя.

1. Цікаваць да жыцця і любых яго праяў

Галоўная экспазіцыя размясцілася ў Палацы мастацтва, але вызначана сем выставачных пляцовак (сярод іх Нацыянальная бібліятэка Беларусі, прастора «Арт-фабрыка», галерэя «Мастацтва» і шэраг іншых). Творы, якія сёлета склалі галоўную экспазіцыю, належаць да розных відаў мастацтва, розных плыняў, тэхнік, традыцый. Журы адабрала 229 удзельнікаў фестывалю. Гэта значыць, што мы бачым столькі ж поглядаў на жыццё, яго адчуванняў і ўяўленняў, якія ўлавілі і адлюстравалі аўтары — як вядомыя творцы, так і маладыя мастакі.

Але мастацтва — не простая праява жыцця, а яго вобразнае ўвасабленне. «Арт-Мінск» і раней дапамагаў выявіць стан беларускага сучаснага мастацтва і наогул стан жыцця, якое яго натхняла. Мы разважалі пра тое, якія тэндэнцыі развіцця мастацтва Беларусі, у чым яго асаблівасць і адметнасць. Адзначалі традыцыі ў жывапісе, разважалі пра школу беларускай графікі, адметнасць дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, крокі ў канцэптуальным ды фотамастацтве, ідэй інсталляцый ды відэаарту. І гэтыя развагі, як ні дзіўна, мелі значэнне не столькі для мастакоў, колькі для глядачоў: больш пільна ўглядаць

Навошта нам чарговы фестываль «Арт-Мінск»?

ца, больш аналізаваць і разумець. А некаторыя саспявалі да таго, каб набываць творы: калі зачэпіла і захацелася весці размову з аўтарам штодзень. Бо твор — любы — так ці інакш нараджае дыялог: ці то мы з ім згодны, ці не, ці ўбачылі ў ім нешта сваё і дадалі ўласныя развагі да аўтарскага пасылу. А сёлета магчымасць для дыялогу даюць больш за 800 твораў. Работы ў класічнай традыцыі — адна размова. Творы абстрактныя, выкананыя ў сучасных тэхніках, — іншы ўзровень дыялогу. Але каштоўнасць менавіта ў тым, што чалавек намацавае свой погляд, шукае аргументы, каб выказаць уласную думку. Такім чынам, творы мастацтва не проста існуюць самі па сабе і адлюстроўваюць асобны мікра-свет — яны з'яўляюцца свайго роду тэстам на здольнасць глядача адчуваць эмоцыю і ўключацца ў жыццё. Ёсць жа сучасныя творы — арт-аб'екты ды інсталляцыі, якія наогул гуляюць з глядачом і ўцягваюць яго ў працэс, ператвараючы ў сутворцу (няхай і не надта развіты ў нас кірунак). Ці не гэта важна для чалавека ў няпросты час, калі людзі сталі больш размежаваныя і паселі па хатах, вось з-за той жа пандэміі. Зрэшты, з-за яе «Арт-Мінск» сёлета пазбаўлены міжнароднай праграмы.

2. Выйсці з дома

Магчымасць далучыцца да культуры ў небажальным варыянце. Канешне, адкрыццё культурнай імпрэзы заўсёды збірае шмат людзей, як гэта было 3 верасня. Але наведваць выстаўку ў іншыя дні да 26 верасня можна ў зручным і бяспечным рэжыме. Экспазіцыя вялікая, але нягледзячы на тое, што размешчана ў закрытым памяшканні, кожны можа спыняцца і разглядаць асобны твор на адлегласці ад іншых наведвальнікаў. Сам факт выхаду ў людзі — ужо перамога над станам нейкага ўнутранага здранцвення, які чалавецтва, верагодна, будзе адчуваць яшчэ некаторы час, нават калі адступяць непрыемнасці, вы-

клікання тым жа ковідам. Пры тым, што ў Беларусі культурнае жыццё ў апошні год не прыпынялася, людзі самі сталі больш асяцяржыя ў наведванні масавых мерапрыемстваў, што зразумела: інстынкт самазахавання — самы моцны ў чалавеку. Тут можна доўга спрачацца, добра гэта ці дрэнна. Але на цяперашнім этапе, падаецца, гэта станоўчая рыса. Бо як бы там ні было, а трэба жыць. Нам трэба выжыць і самазахавання. Імкненне глядзець мастацтва якраз дэманструе гатоўнасць да самазахавання. Бо гэта просты і дзейсны спосаб падтрымліваць прагу пошуку гармоніі, здольнасць перажываць эмоцыі, жаданне адчуваць узрушанасць і гульні ўяўлення, што ёсць прыкмета жывой душы. Урэшце, выстаўка — гэта падстава для натхнення на ўласныя справы, стваральная ніць, якую нельга згубіць ні ў якія часы. Мастацтва ў гэтым сэнсе рэабілітуе — адраджае і лечыць. А што да спрадвечных спрэчак пра добрае і дрэннае мастацтва...

3. Паглядзець у люстэрка

Як бы дзіўна ні гучала, але гэтую ролю мастацтва адмяніць немагчыма ні ў якія часы. Які я чалавек? Як успрымаю рэчаіснасць? Што для мяне істотна ў гэтым свеце? Пытанні, якія мы пазбягаем задаваць самім сабе найпрост (бо яны могуць быць часам нязручнымі), усё адно сядзяць у свядомасці, нават калі мы іх загналі глыбока. Бо так ці інакш, а пытанні гэта вечныя, на якія чалавек павінен даць адказ на працягу жыцця. Нездарма шэраг твораў на выстаўцы апелюе да ўнутранага дыялогу — нават праз назвы. А мастацтва дае магчымасць сказаць сабе тое, чаго пазбягаеш ці не абмяркуеш з кімсьці іншым. Яно працуе вельмі ашчадна з чалавечым розумам, нараджаючы тыя думкі, да якіх мы гатовыя на гэтым этапе. Вось чаму мастацтва лічыцца люстэркам эпохі. Праз яго ідзе інтэлектуальная праца па асэнсаванні рэчаіснасці, што мы бачым у вялікіх майстроў

мінулага. Мастакі сучаснай Беларусі робяць тое ж самае. Цікава назіраць, што адбываецца ў іх асяродку, што мяняецца, дзе ёсць развіццё, у якія формы ідзе самавыяўленне. Сёлета на выстаўцы філасофскі складнік вельмі адчувальны, калі аўтары звяртаюцца да міфалагічных ці біблейскіх сюжэтаў, выбіраюць адметных герояў і разважаюць пра шлях ды чалавечы радасці. У сёлетаў выставі падкрэслена-спакойная інтанацыя, за якой, тым не менш, можна разгледзець наш спрадвечны глыбінны клопат. Праўда, як і ў папярэднія гады, галоўная экспазіцыя фестывалю — гэта вялікая салата, дзе шмат розных інгрэдыентаў, на розны густ (такі фармат). Што нам падабаецца сёння больш: дэкаратыўныя творы ці сучасныя формы? І чаго тут больш: традыцыйнага ці творча-прарыўнага? А калі нейкія работы падаюцца нам надта мудрагелістымі, то гэта таксама ж невыпадкова. Нават дэкаратыўныя творы, прапанаваныя на продаж, ілюструюць агульны фон, уласцівы нашай рэчаіснасці. Насамрэч гэты фестываль — не столькі пра стан мастацтва, колькі пра стан публікі, прычым не матэрыяльны, хоць цэны на творы пазначаны. Некаторыя дасягаюць нават шасцізначных лічбаў, але ёсць і іншыя варыянты. Большасць твораў можна сапраўды набыць (дзе ля гэтага яны прадстаўлены на анлайн-платформе). Але глядацкія прыхільнасці больш выразна адлюструе галасаванне: па выніках будучы адзначаныя тры пераможцы (няўжо зноў Алесь Скерабагата?..). Гэта заўсёды інтрыгуе, як і магчымасць паўплываць на працэс. Таму што жаданне разважаць пра творчасць азначае гатоўнасць да сутворчасці: кожны з нас так ці інакш стварае жыццё тут і цяпер (глядзі пункт першы)... Няўдзел — усяго толькі ілюзія. Вось як з мастацтвам: яно можа існаваць без увагі, толькі потым, калі ласка, без пытанняў.

Ларыса ЦІМОШЫК.

Гэта трэба бачыць

Сёння, 11 верасня, Мінск святкуе дзень нараджэння. І з гэтай нагоды Нацыянальны гістарычны музей Рэспублікі Беларусь таксама падрыхтаваў для сваіх наведвальнікаў адмысловую праграму «Горад святла». А ў Дзяржаўным літаратурна-мемарыяльным музеі Якуба Коласа прэзентавалі відэападарожжа па сталіцы XX стагоддзя.

Праграма «Горад святла» дае магчымасць паўдзельнічаць у квэсце, гістарычны музей стварыў яго разам з OZ.by. Усе ахвотныя могуць адшукаць старажытнасці сталіцы ў экспазіцыі музея і наваколлі, праліць святло на самыя патаемныя куточки гісторыі горада і па выніках атрымаць падарункі.

— У квэсце па нашай экспазіцыі мы акцэнтавалі ўвагу на тых прадметах, што паходзяць з горада Мінска. Наш будынак таксама мае гісторыка-культурную каштоўнасць, таму нешта патрэбна будзе шукаць і на тэрыторыі музея. На падворку пры добрым надвор'і бізнес-школа «АІМ» правядзе камунікацый. Яны таксама падрыхтавалі і квэст, і квіз пра горад і пра музей для таго, каб наведвальнікі мелі магчымасць папрактыкавацца — распавесці пра нашу сталіцу на англійскай мове незалежна ад узроўню валодання ёю. І важнае для нас мерапрыемства мы арганізоўваем сумесна з інклюзіўнай школай «Вышэй дахаў». У двух напярэднях тут вядзецца работа: мы зможам намалюваць горад, а потым павучыць асновы жэставай мовы, для

таго каб умець вітацца на ёй адзін з адным і ствараць добрую камунікатыўную працэдуру, — распавядае **навуковы супрацоўнік аддзела музейных камунікацый Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь Алена БУХАЛ**. — Наш горад мае даўнюю гісторыю, і ў музеі нават цяпер дзейнічае спецыяльная выстаўка-рэтраспектыва, дзе можна ўбачыць Мінск у розныя перыяды яго развіцця... І ўсё разам дае разуменне, што гарадское асяроддзе — гэта і чытанне добрых кніг, і ўвага да дэталю, і ўменне размаўляць і камунікаваць з тымі, хто побач з табой, а таксама магчымасць прадставіць сябе і свой горад людзям з іншых краін. А яшчэ наш горад заўсёды свеціцца як агнямі, так і ўсмешкамі сваіх жыхароў.

Асноўная дзея ў гістарычным музеі будзе праходзіць з 12 да 16 гадзін. Каб трапіць на прапанаваныя мерапрыемствы, дастаткова проста набыць уваходны білет. Будзе гэта ўдзел у квэсце, навучанне маляванню гарадскіх пейзажаў ці пабудова распаведу, каб пра Мінск загаварылі на ўвесь свет, — выбіраць толькі вам. Галоўнае, што гэта яшчэ адна магчымасць зрабіць крок да новых ведаў, адчуць сябе часткай горада, у якім гісторыя і сучаснасць могуць распавесці мноства цікавых гісторый, звесці нас з незвычайнымі людзьмі, а таксама падарыць натхненне і новыя адкрыцці.

Не пакінулі без падарунка сваіх наведвальнікаў і ў Дзяржаўным літаратурна-мемарыяльным музеі Якуба Коласа. Тут напярэдадні

Дня горада прэзентавалі 3D-фільм-рэканструкцыю пра даваенны Мінск. Падчас прагляду адпраўляешся ў сапраўднае міні-падарожжа ў мінулае. Як вядома, народны паэт Беларусі Якуб Колас пражыў у Мінску ў агульнай колькасці больш за 30 гадоў. У сталіцы ён пачаў напісанне ўсім вядомай пэмы «Новая зямля», стварыў пэмы «Рыбакова хата», «На шляхах во-

лі», трылогію «На ростанях» і шматлікія аповяданні, аповесці, вершы, публіцыстычныя і крытычныя артыкулы. Аднак у горадзе захавалася не так шмат будынкаў, якія непасрэдна былі звязаны з беларускім класікам. Першы ўласны даваенны дом пазта ў ціхім Вайсковым завулку да нашага часу не захавалася. Старэйшы **сын класіка Даніла МІЦКЕВІЧ** успамінаў:

ГОРАД СВЯТЛА